

Juni 2023, Vedr. Uretmæssige frihedsberøvelser i Udlændinge Center Ellebæk

Til medlemmerne af Retsudvalget

Initiativtageren til dette brev, foreningen Ellebæk Kontaktnetværk, har siden 2019 besøgt frihedsberøvede i Udlændingecenter Ellebæk, hvorigennem vi har udarbejdet en systematisk dokumentation af forholdene i centret. I marts 2020 sendte vi et åbent brev til Folketingets Retsudvalg, der fremlagde vores kritik af de stærkt bekymrende forhold i Udlændingecentret. Brevet blev underskrevet af 28 fagrelevante advokater, læger, menneskerettighedsorganisationer og forskere, hvoraf flere også bidrog med faglig kritik af Udlændinge Centeret, Ellebæk. Anledningen var offentliggørelsen af en rapport publiceret af Europarådets Komité for Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf (CPT) i januar 2020. Rapporten (2020) fremlagde, at den danske stat, gennem praksis i Ellebæk, hvor administrativt frihedsberøvede holdes i fængselslignende forhold, udøver praksis i strid med international lovgivning (jf. CPT-rapporten stk. 117, s. 55). Vores brev (2020) supplerede kritikken med 21 konkrete anbefalinger til at forbedre forholdene i Ellebæk.

Hermed fremlægger vi ny dokumentation, indsamlet i perioden maj 2020 til januar 2023 (Bilag A), og tydeliggør at kritikpunkterne fra CPT (2020), ligeledes vores brev (2020), fortsat har relevans. I forlængelse af denne nye dokumentation, anmoder vi, Ellebæk Kontaktnetværk og medunderskrivere, om at Retsudvalgets medlemmer reagerer på fremførte materiale.

Nedenstående supplerer vi dokumentationen med videre beskrivelse af fire kritikpunkter, hvoraf alle demonstrerer uretmæssige forhold og giver anledning til stor bekymring.

Manglende udredninger

I Ellebæk frihedsberøves et stort antal torturoverlevende uden udredning, hvilket kritiseres skarpt af CPT og desuden kan være i strid med FN's torturkonvention. Derudover dokumenterer vi at ofre for menneskehandel bliver frihedsberøvet uden udredning, hvilket ligeledes kritiseres af CPT. Et flertal af de indsatte i Ellebæk oplever alvorlige udfordringer med deres mentale- og/eller fysiske helbred. Ifølge CPT bør udredning for mentalt og fysisk helbred være procedure inden frihedsberøvelse. Det er vores krav at der foretages automatiske udredninger ved ankomst til Ellebæk, for at stoppe uretmæssig frihedsberøvelse af traumatiserede personer.

Alvorlig forværring af helbred

Længden af frihedsberøvelsen i Ellebæk har afgørende betydning for de indsattes helbred og trivsel. Frihedsberøvelsen kan vare op til 18 måneder med risiko for forlængelse på et nyt grundlag. I samtlige sager vi har dokumenteret, ser vi, at de indsattes fysiske og mentale helbred forværres markant over tid. Fysisk, ved at et bekymrende antal udvikler nye sygdomme og lidelser, hvorefter de ikke får den nødvendige behandling. Mentalt, ved høje niveauer af dokumenteret angst, depression, selvskaide og psykoser, som er direkte relateret til oplevelsen af at være fængslet.

Dansk forskning har belyst, at langvarig usikkerhed og restriktioner på individuel frihed har en massiv, negativ indflydelse på menneskers trivsel i det danske asylsystem (Bilag B). I overensstemmelse hermed, fastslår vi, at det er selve frihedsberøvelsen, der forårsager helbredsmæssig skade, og at man på dette grundlag, bør undgå al uretmæssig forlængelse af administrativ frihedsberøvelse samt anvendelse af "motivationsfremmende foranstaltninger". Aktuelt foretager Amnesty Danmark en undersøgelse af de forværende effekter ved

frihedsberøvelse, som afsluttes i 2024. Vi ser frem til resultatet af undersøgelsen, og forventer at denne yderligere vil afkræfte virkningen af disse motivationsfremmende foranstaltninger.

Dårlig fysisk og mental sundhed

Frihedsberøvede i Ellebæk oplever begrænset adgang til korrekt behandling af psykiske og fysiske lidelser. Vores dokumentation viser at indsatte - som på grund af manglende udredning sidder frihedsberøvede i Ellebæk trods alvorlige helbredsproblemer - ikke får tilbudt den rette medicin. Iflg. vores dokumentation medicineres et flertal af indsatte - bl.a. med antidepressiva, antipsykotisk medicin og sovemedicin - dog uden tilbud til supplerende udredning, vejledning eller behandling fra fagprofessionelle. Såfremt den indsatte tilstand forværres i en sådan grad, at personalet vurderer, at der er behov for indlæggelse, kan der tilbydes tilstrækkelig behandling på en psykiatrisk afdeling eller på et hospital. Da vagterne er uddannede fængselsvagter, bør deres faglighed ikke vurderes som tilstrækkeligt til at foretage disse vurderinger.

Dårlige vilkår for behandling af sager

En afgørende forskel mellem et almindeligt dansk fængsel og Ellebæk er, at hvis man afsoner sin dom i et fængsel, tæller man dagene *ned til* løsladelse; i Ellebæk tæller man dagene *op*. Rammerne for frihedsberøvelsen svarer altså til standarden for varetægtsfængsling, hvor ens sag prøves ved retten hver fjerde uge, hvilket resulterer i en stor - og unødvendig - mængde usikkerhed og stress.

For frihedsberøvede i Ellebæk, foregår retspraksis over video. Dog er det oftest kun den frihedsberøvede som er på video, hvor dommeren, anklageren og forsvarsadvokaten i de fleste tilfælde er samlet i den fysiske retssal. CPT (2020) kritiserer, at et betydeligt antal frihedsberøvede mangler tilstrækkelig oplysning om deres rettigheder under frihedsberøvelse. I overensstemmelse med denne kritik, har vi i netværket dokumenteret, at visse frihedsberøvede ikke har været oplyst om navn og kontaktoplysninger på deres advokat. Det mener vi er stærkt foruroligende. Andre frihedsberøvede oplever, at det kan være svært at komme i kontakt med deres advokater, hvilket risikerer at forlænge frihedsberøvelsen.

Afsluttende

På trods af at de indsatte er administrativt frihedsberøvede, drives Ellebæk af Kriminalforsorgen som et fængsel. Her udgør bl.a. fængselsvagter, isolationsceller, mønttelefon, arbejde til 11 kr. i timen, fængselsmad, overvågning, kummerlige faciliteter og begrænsede besøgsmuligheder rammerne for de ikke-kriminelle indsatte. Iflg. CPT (2020) er forholdene i Udlændinge Centeret *uacceptable* (jf. rapporten stk. 113, s. 53-54) og potentielt *nedværdigende* (ibid. stk.101, s.49; 151, s. 66).

Som civilsamfundsaktører ser vi os forpligtede til at dele vores viden og bekymring med jer i Folketinget. Vi forventer en reaktion fra udvalget på fremførte dokumentation (Bilag A). Vi kræver, at der iværksættes reelle tiltag som vil have til formål at stoppe de retsstridige forhold i udlændingecentret.

Vi tager afstand fra forholdene for frihedsberøvede i Ellebæk og placerer os stærkt uforstående overfor anvendelsen af såkaldt "motivationsfremmende foranstaltninger". Vi erfarer at vilkårene i Ellebæk risikerer at bringe forværende effekt for fysisk og mental sundhed for de frihedsberøvede på lang sigt, og kræver at der tages kritisk stilling til Udlændinge Centerets legitimitet og drift.

Underskrevet

Ellebæk Kontaktnetværk	Katrine Sypli Kohl, postdoc, AMIS, Københavns	Michael Lindquist, advokat
Charlotte Løfbjerg, advokat	Universitet	Julia Suárez Krabbe, lektor, Roskilde Universitet
Dan Harild, advokat	Annika Lindberg, postdoc	LGBT Asylum
Zachary Whyte, lektor, Københavns Universitet	Michala Bendixen, Refugees Welcome	M. Arbab Perveez, advokat

Retspolitisk Forening

Elna Søndergaard, juridisk
seniorrådgiver, DIGNITY –
Dansk Institut mod Tortur

Cecilie Odgaard Jakobsen,
ph.d.-stipendiat

Anna Lundberg, Professor,
Lund Universitet

Trampolinhuset

Helge Nørnung, pens.
Asyladvokat

Heidi Hansen, pens.
speciallæge i psykiatri

Nina Parivash Arlet-Ziari,
Forperson for Vores Asylbørn

Jørn Nerup, fhv. professor,
overlæge, dr.med.

Jørgen Kirkegaard, lektor,
Bedsteforældre for Asyl

Parvin Ardalan, aktivist og
forfatter

Jacob Lind, Post Doc, AMIS,
Københavns Universitet

Martin Vestergaard

Anemone Samy, Lysfest for
Humanisme

Hanna Scott, Ph.d.-studerende
i velfærdsret, Linköping
Universitet